

KONTRAKTSVÅRD OCH RESTSTRAFF

– EN KVARSTÅENDE OCH VÄLDEFINIERAD PROBLEMATIK FÖR LAGSTIFTAREN ATT TA SIG AN

Av Jonas Hanspers¹

Gällande regelverk innebär att en återfallsförbrytare kan ”gå fri” från ett s.k. reststraff av inte obetydlig längd. Ett ämnesområde som oupphörligt tilldrar sig uppmärksamhet och intresse är domstolarnas påföljdsbestämning. Den nuvarande straffrättspolitiska diskussionen är till stor del inriktad på skärpta straffrättsliga reaktioner, och lagstiftningstakten på påföljdsområdet har under de senaste åren varit hög. För påföljdssystemets trovärdighet och legitimitet är det av betydelse att lagtekniska problem utmönstras. Här synliggörs en alltfjämt kvarstående problematik som just kan minska tilltron till påföljdsbestämningssystemet. Artikeln inleds med en redogörelse för ämnets aktualitet. En översikt ges sedan över rättsläget, med en fördjupad presentation av problematiken. Därefter lämnas vissa avslutande synpunkter. Syftet med artikeln är att belysa den otymplighet i lagstiftningen på påföljdsområdet som finns när skyddstillsyn med särskild behandlingsplan (s.k. kontraktsvård) bestäms vid återfall i brott under provotid efter villkorlig frigivning.

I. ÄMNETS AKTUALITET

I.1 ETT STÄNDIGT INTRESSE FÖR DOMSTOLARNAS PÅFÖLJDSBESTÄMNING

Hur straffrättslig påföljd ska bestämmas är ett ämne som tilldrar sig ett stort intresse från både verksamma juristers och allmänhetens sida. Den straffrättspolitiska diskussionen pågår oupphörligt. Hur domstolar dömer är ständigt föremål för diskussioner, inte minst massmedialt. Sedan ett antal decennier tillbaka har frågor kring påföljdssystemet och olika frågeställningar som aktualiseras på området även tilldragit sig ett ökat rättsteoretiskt intresse.² För att anknyta till ämnet för artikeln, har under senare tid i såväl avgöranden från överrätt som rättsinformation behandlats frågor rörande både villkorlig frigivning som skyddstillsyn med kontraktsvård. Särskilt det förstnämnda har också återkommande diskuterats i massmedia.³

¹ Kammaråklagare, Ekobrottsmyndigheten, Första ekobrottskammaren i Malmö.

² Martin Borgeke och Mikael Forsgren, Att bestämma påföljd för brott, 4 uppl., 2021, s. 5.

³ Se bl.a. Lisa Magnusson, *Varför ska någon som Nytorgsmannen få villkorlig frigivning?*, Dagens Nyheter. Publicerad 2024-06-04. <https://www.dn.se/ledare/lisa-magnusson-varfor-ska-nagon-som-nytorgsmannen-fa-villkorlig-frigivning/>. Hämtat 2024-11-21.

1.2 NYARE RÄTTSSINFORMATIK

Lagstiftningstakten på påföljdsområdet har under de senaste åren varit hög. En mängd utredningar har tillsatts, och även avslutats.⁴ Det kan konstateras att den nuvarande straffrättspolitiska diskussionen till stor del är inriktad på skärpta straffrättsliga reaktioner. I sammanhanget kan nämnas betänkandet *Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen* (SOU 2024:48) som överlämnades så sent som i juli i år. Med det avslutades utredningens uppdrag, som haft att överväga och, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag samt fullständiga författningsförslag om bl.a. en skärpt reglering rörande villkorlig frigivning.⁵ Utredningen lämnade också som lagförslag bl.a. dels att systemet med villkorlig frigivning ska skärpas i ett flertal hänseenden, om än att presumtionen för villkorlig frigivning ska behållas, dels att presumtionen för att hela reststraffet ska förverkas vid återfall i brott ska förtydligas.⁶ Ämnet för artikeln har däremot inte närmare berörts i rättsinformatik av senare datum.⁷

1.3 TVÅ AVGÖRANDE FRÅN ÖVERRÄTT

I maj i år uttalade sig Högsta domstolen om förutsättningarna för att döma till skyddstillsyn med kontraktsvård.⁸ Domstolen bedömde att förutsättningarna var uppfyllda för att döma en tilltalad till skyddstillsyn med kontraktsvård när det fängelsestraff som annars skulle ha dömts ut uppgick till två år och fyra månader. Att den tilltalade varit häktad i cirka tio månader vägdes in vid bedömningen. Avgörandet är relevant eftersom domstolen genom avgörandet får anses ha tonat ner återfallets betydelse vid påföljdsbestämningen⁹ och att rättsfallet innebär att påföljdscombinationen i praktiken getts ett något vidgat tillämpningsområde.

I avgörandet uttalas att häktningstid bör vägas in vid bedömningen av om skyddstillsyn med kontraktsvård kan anses som en tillräcklig reaktion jämfört med ett fängelsestraff. Domstolen hänvisar till att den samlade reaktionen på brottsligheten är dels behandling enligt upprättad plan, dels frihetsberövande i målet. Vidare uttalas att den tilltalades tidigare brottslighet, på samma sätt

⁴ Se bl.a. SOU 2018:85, SOU 2023:44 och SOU 2024:39.

⁵ SOU 2024:48, Volym I, s. 33.

⁶ A. bet., s. 34.

⁷ Exempelvis uttalas på s. 237 i nämnda betänkande endast kortfattat att "(f)örverkande av villkorligt medgiven frihet kan inte beslutas i ett mål om undanrövande" (NJA 1989 s. 165 I och II) utan får hanteras i ett eventuellt nytt brottmål med anledning av återfall i brott under prövotiden.

⁸ "Kontraktsvård och frihetsberövande", Högsta domstolens dom den 20 maj 2024 i mål B 8385-23.

⁹ Se riksåklagarens uppfattning i svarsskrivelse den 22 maj 2024 i Högsta domstolens mål B 3166-24.

som brottslighetens art, normalt inte ska ha någon avgörande betydelse vid bedömningen av om skyddstillsyn med kontraktsvård kan komma i fråga.

Förhållandet att den som är aktuell för kontraktsvård tidigare har gjort sig skyldig till brott, likväl som varit föremål för frihetsberövande i målet, kan inte anses vara något helt ovanligt. Helt sällsynt är det inte heller att den tilltalade har begått det brott eller något av de brott som åtalet avser under provotid efter villkorlig frigivning från ett tidigare fängelsestraff.

I ett annat nyligen avgjort mål ansåg hovrättens majoritet att domstolen vid sina överväganden kring valet av påföljd ska ta hänsyn till såväl det fängelsestraff som gärningen motiverar som förekomsten av ett beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet.¹⁰ Den i målet föreslagna behandlingsplanen ansågs inte ”tillräckligt ingripande för att bryta den starka presumtionen för ett fängelsestraff och de andra påföljder som är aktuella i detta mål”. Riksåklagaren förelades att svara på överklagandet av domen, särskilt avseende frågan om vilken betydelse det har för bedömningen om kontraktsvård kan komma i fråga att förverkande av villkorligt medgiven frihet skulle ske om fängelse väljs som påföljd.¹¹ Högsta domstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd i målet, om än att det från åklagarens sida tillstyrktes att domstolen skulle pröva frågan om hur en domstol ska resonera i en situation som den förevarande.¹² Relevansen av detta finns i att det illustrerar en domstols försök att, vid påföljdsbestämningen, hantera det lagtekniska problem som lyfts i artikeln.¹³

1.4 KONKLUSION

Frågeställningar rörande såväl kontraktsvård som institutet med villkorlig frigivning har alltså i närtid varit i fokus. Vissa klargöranden har gjorts rörande rättstillämpningen, bl.a. om de närmare förutsättningarna för att döma till skyddstillsyn med kontraktsvård. Mot den bakgrunden framstår det som ett lämpligt tillfälle att belysa den ännu kvarstående otymplighet i lagstiftningen på påföljdsområdet som finns när skyddstillsyn med kontraktsvård bestäms vid återfall i brott under provotid efter villkorlig frigivning från ett tidigare fängelsestraff.

¹⁰ Göta hovrätts dom den 26 mars 2024 i mål B 691-24.

¹¹ Riksåklagarens svarsskrivelse, a.a.

¹² Vilka slutsatser som kan eller inte kan dras av Högsta domstolens beslut, lämnas till läsaren själv att avgöra.

¹³ Det kan inte bortses från att hanteringen, som i sig visserligen kan framstå som rimlig, på ett allmänt plan något får anses disharmoniera mot vad Högsta domstolen uttalat om betydelsen av en tilltalads tidigare brottslighet vid bedömningen av om skyddstillsyn med kontraktsvård kan komma i fråga.

2. PÅFÖLJDSBESTÄMNING, RÄTTSLÄGET OCH PROBLEMATIKEN

2.1 PÅFÖLJD SKA BESTÄMMAS FÖR BROTT

Den som blir dömd i ett brottmål kan få olika straff, beroende på brottet. Domstolen har, om den kommer fram till att den tilltalade har gjort sig skyldig till brott, att bestämma en straffrättslig reaktion för brottsligheten. När en domstol ska bestämma påföljd för brott är det fråga om en regeltillämpning. De för påföljdsbestämningen centrala reglerna, som det ankommer på domstolarna att tillämpa, finns i 29 och 30 kap. brottsbalken (1962:700). Med påföljd för brott förstås enligt nämnda balk straffen böter och fängelse samt villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård.¹⁴ I praktiken består emellertid påföljdssystemet av en stor mängd påföljder eller påföljds kombinationer.¹⁵

2.2 ALLMÄNT OM SKÄL FÖR OCH EMOT FÄNGELSE

Vid val av påföljd ska rätten fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Även omständigheter rörande s.k. billighetsskäl och medverkan i utredning av brott ska beaktas. Som skäl för fängelse får rätten, utöver brottslighetens straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott.¹⁶

2.3 ALLMÄNT OM VILLKORLIG FRIGIVNING OCH S.K. RESTSTRAFF

Enligt gällande regelverk ska den som undergår ett tidsbestämt fängelsestraff villkorligt frigives efter att två tredjedelar av straffet, dock minst 30 dagar, har avtjänats.¹⁷ Villkorlig frigivning innebär i egentlig mening inte en straffavkortning. I stället är det så att straffet fortsatt avtjänas, men den dömda är inte intagen i anstalt utan ute i samhället.¹⁸ Det straff som återstår vid den villkorliga frigivningen, utgör det s.k. reststraffet. Längden på reststraffet är således, som utgångspunkt, avhängigt fängelsestraffets längd. Till exempel skulle en person som dömts till ett fängelsestraff om ett år och sex månader – för exempelvis rån¹⁹ – enligt rådande presumtion villkorligt frigives efter ett år, med det i tid räknat inte obetydliga reststraffet om sex månader.

¹⁴ 1 kap. 3 § brottsbalken.

¹⁵ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., s. 61.

¹⁶ 30 kap. 4 § brottsbalken.

¹⁷ 26 kap. 6 § brottsbalken.

¹⁸ Jfr SOU 2024:48, Volym I, s. 39.

¹⁹ Fängelse ett år och sex månader utgör det s.k. minimistraffet för rån (8 kap. 5 § brottsbalken).

2.4 SKYDDSTILLSYN, ÄVEN MED KONTRAKTSVÅRD

En domstol kan, i stället för fängelse och om förutsättningarna för det föreligger, döma till skyddstillsyn. Det är ett straff som kan komma i fråga för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter.²⁰

Som ett särskilt skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan rätten bl.a. beakta om missbruk av beroendeframkallande medel eller något annat särskilt förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom eller henne uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten.²¹ Vad som avses är att en skyddstillsyn kan förenas med en föreskrift om kontraktsvård, vilket – om förutsättningarna för det är uppfyllda – anses kunna användas som alternativ till relativt långa fängelsestraff. Någon fixerad straffvärdegräns har inte angetts men som utgångspunkt gäller att det inte är uteslutet att döma till kontraktsvård när det alternativa fängelsestraffet är upp mot två års fängelse, i undantagsfall också något längre. Med hänsyn till att en kontraktsvård kan utformas på många olika sätt, och att det som utgångspunkt krävs att den planerade behandlingen är tillräckligt ingripande i förhållande till brottslighetens allvar, ska det göras en jämförelse mellan brottsligheten och behandlingsplanens utformning i det enskilda fallet.²² Även förekommande häktningstid bör alltså vägas in vid bedömningen.²³

2.5 ETT LAGSTIFTNINGSTEKNISKT PROBLEM

2.5.1 TIDIGARE BROTTSLIGHET OCH RELEVANT RESTSTRAFF UTGÖR INGET GENERELLT HINDER MOT KONTRAKTSVÅRD

Det förekommer inte sällan att den som har undergått ett fängelsestraff och från det har blivit villkorligt frigiven²⁴ på nytt ska dömas för brott. En domstol ska då, förutsatt att den tilltalade har begått det brott eller de nya brotten under prøvotid efter villkorlig frigivning, förklara den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förverkad.²⁵ På det sättet har lagstiftaren styrt över mycket av återfallsskärpning av fängelse vid ny brottslighet²⁶ till systemet med förverkande av villkorligt medgiven frihet.²⁷ Det råder en presumtion för att förverkande av förekommande relevant villkorligt medgiven

²⁰ 28 kap. 1 § brottsbalken.

²¹ 30 kap. 9 § andra stycket 3 brottsbalken.

²² "Den ingripande behandlingsplanen", NJA 2023 s. 1086.

²³ Se fotnot 8.

²⁴ Jfr bestämmelserna i 26 kap. brottsbalken.

²⁵ 34 kap. 5 § brottsbalken.

²⁶ Jfr föreskriften i 29 kap. 4 § brottsbalken.

²⁷ Se bl.a. prop. 1997/98:96 s. 134 och "Återfallsförverkande", NJA 2021 s. 807 I och II.

frihet ska ske vid ny brottslighet. Ett reststraff som på angivet sätt förverkas, ska avtjänas i anstalt.²⁸

För den nya brottsligheten ska domstolen förstås, samtidigt som ett eventuellt beslut om förverkande, bestämma en ny påföljd som gärningen eller gärningarna motiverar.

Som framgår av nämnda hovrättsdom förekommer det att den som har frigivits villkorligt från ett fängelsestraff och till följd av ett nytt brott ska ådömas en ny påföljd kan komma i fråga för en skyddstillsyn med kontraktsvård, även om det nya brottet begåtts under prövotid efter villkorlig frigivning.

Förhållandena för det är inte mer komplicerade eller ovanliga än följande. En person har begått ett brott. Rån, med en allvarlighet motsvarande minimistraffet för ett normalgradsbrott, kan åter tas som exempel. Den straffrättsliga reaktionen bestämdes till fängelse. Villkorlig frigivning från fängelsestraffet har därefter följt, i enlighet med rådande presumtion. Under prövotiden begår personen ett nytt brott (för vilket påföljden inte bör stanna vid böter, exempelvis återfall i en jämförbar rångärning). En ny påföljd för det ska bestämmas. I målet framkommer att missbruk av beroendeframkallande medel eller något annat särskilt förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att (det nya) brottet har begåtts, samtidigt som den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten.²⁹ Omständigheten att den tilltalades tidigare brottslighet normalt inte ska ha någon avgörande betydelse vid bedömningen av om skyddstillsyn med kontraktsvård kan komma i fråga, har lyfts ovan.³⁰

2.5.2 ETT ALTERNATIVSTRAFF SKA I VISSA FALL ANGES AV DOMSTOLEN

Om den planerade behandlingen är av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn, ska rätten i domslutet ange hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut, om fängelse i stället hade valts som påföljd.³¹ I ett sådant fall ska det vidare i domen alltid beslutas en föreskrift om den behandlingsplan som den dömde har åtagit sig att följa. Det är också möjligt att ålägga den som ansvarar för behandlingen att anmäla till Kriminalvården och åklagaren, om den dömde allvarligt åsidosätter sina skyldigheter enligt planen.

²⁸ Detta följer av regeln i 26 kap. 23 § brottsbalken.

²⁹ Här aktualiseras, som framgått, en jämförelse mellan främst brottsligheten och behandlingsplanens utformning i det enskilda fallet, för avgörande av om påföljdsalternativet kan anses tillräckligt ingripande.

³⁰ Se fotnot 8.

³¹ 28 kap. 6 b § brottsbalken.

Skulle det fallet inträffa att en skyddstillsyn med kontraktsvård behöver undanröjas på grund av misskötsamhet och därför ersättas med ett fängelsestraff, tas det alternativa fängelsestraffet till utgångspunkt vid den senare domstolens bedömning. Vid en sådan undanröjandesituation ska rätten bestämma en annan påföljd för brottsligheten.³²

2.5.3 PROBLEMATIKEN

Den aktuella problematiken har sin grund i att en tilltalad som återfaller i relevant brottslighet under prøvotid efter villkorlig frigivning och som då kommer i fråga för en skyddstillsyn med kontraktsvård annars, dvs. om utrymme inte anses finnas för nämnda påföljdsalternativ, som utgångspunkt både döms till ett nytt fängelsestraff och får villkorligt medgiven frihet förverkad. En sådan utgång valdes också i det nämnda hovrättsavgörandet.

Det förverkande, helt eller delvis, av villkorligt medgiven frihet som är aktuellt om domstolen dömer till fängelse, kommer däremot (av förklarliga skäl) inte i fråga om skyddstillsyn med kontraktsvård i stället väljs som påföljd. Till det kommer att det även anses att rätten i ett sådant fall inte ska uttala sig i frågan huruvida ett förverkande av villkorligt medgiven frihet skulle ha skett, om det alternativa fängelsestraffet i stället hade dömts ut.³³ Om än att det ska ha förekommit att någon domstol har skärpt det alternativa fängelsestraffet (enligt 29 kap. 4 § brottsbalken) – med hänvisning till att det inte är möjligt att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad om ett undanröjande av skyddstillsynen senare kommer i fråga³⁴ – saknas det alltså enligt nu gällande lagstiftning möjlighet att bestämma det alternativa fängelsestraffets längd till mer än det fängelsestraff som den nya brottsligheten motiverar. För närvarande gäller följaktligen att om en person som är villkorligt frigiven döms till skyddstillsyn med kontraktsvård för brott som har begåtts under prøvotid för den villkorligt medgivna friheten så kan rätten, när den anger alternativstraff (eller annars i domslutet), inte uttala något om reststraffet. Detta gäller alltså även om rätten vid en dom på fängelse hade förklarat den villkorligt medgivna friheten förverkad.

Samtidigt har Högsta domstolen uttalat att det inte är möjligt att vid ett eventuellt senare undanröjande av den utdömda skyddstillsynen med kontraktsvård förklara någon del av reststraffet förverkat.³⁵ Likaså har det ansetts att det inte heller bör komma i fråga att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad vid undanröjande av skyddstillsyn på grund av nya brott, förutsatt förstås att det

³² 28 kap. 9 § brottsbalken.

³³ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., s. 668.

³⁴ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., s. 150.

³⁵ NJA 1989 s. 165 I och II.

eller de nya brotten begåtts under sådan tid att förutsättningarna för förverkande då föreligger.³⁶

Om den som fått förmånen av en skyddstillsyn med kontraktsvård exempelvis skulle missköta kontraktsvården³⁷ och den påföljden därmed skulle bli aktuell att undanröja, kan domstolen alltså, enligt den lagstiftning som nu gäller, inte döma ut reststraffet (dvs. det är inte möjligt att förverka den villkorligt medgivna friheten i samband med att en annan påföljd bestäms, eller annars). Redan i det givna enkla exemplet med rångärningarna, hade det reststraff som stått utanför domstolens möjligheter att hantera vid en undanröjandesituation som utgångspunkt uppgått till sex månader. Det kan, vilket är en åsikt som riksåklagaren också fört fram, framstå som stötande, inte bara för den eventuella målsägande som drabbades av den tidigare brottsligheten utan även med hänsyn till det allmänna rättsmedvetandet.³⁸

Problematiken är följaktligen att domstolarna – sett till rådande rättsläge – vid dom på skyddstillsyn med kontraktsvård saknar möjligheter att i alla lägen beakta och hantera ett förekommande relevant reststraff. Om än att villkorligt med-given frihet måhända inte makuleras, så innebär lagstiftningen på området att den i vart fall i någon mån (måste) bortses från. Det framstår som en problematik, snarast en lucka i påföljdsbestämningssystemet, väl lämpad för lagstiftaren att ta sig an. Innebörden är nämligen, som ovan anförts, att en återfallsförbrytare annars kan komma att ”gå fri” från ett reststraff, även av inte obetydlig längd. Sett till den senaste tidens inriktning på den straffrättspolitiska diskussionen kan det knappast vara något av lagstiftaren önskvärt. Den belysta problematiken kvarstår alltså, även om hovrättsdomen ovan illustrerar ett sätt att i alla fall vid påföljdsbestämningen hantera ifrågavarande lagtekniska problem.³⁹

Frågan har kommenterats i doktrinen.⁴⁰ Det bör i sammanhanget också nämnas att lagstiftaren har gjorts uppmärksam på problematiken. I betänkandet *Ett reformerat straffrättsystem* (SOU 1995:91) föreslog Straffsystemkommittén att en domstol, om rätten vid val av fängelse som påföljd hade förklarat villkorligt medgiven frihet förverkad, i domslutet för skyddstillsynen med kontraktsvård

³⁶ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., s. 668.

³⁷ När en misskötsamhet sker spelar heller ingen roll, utan den skulle exempelvis kunna utgöras av ett avvikande från behandlingshem eller vårdgivare redan samma dag som överföring dit har skett.

³⁸ Riksåklagarens svarsskrivelse, a.a.

³⁹ Det vill säga att domstolen vid sina överväganden kring valet av påföljd inte bara tar hänsyn till det fängelsestraff som gärningen motiverar, utan att även ett eventuellt beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet då har betydelse.

⁴⁰ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., bl.a. s. 440.

också, dvs. utöver alternativstraffet, skulle ange hur lång tid av den villkorliga friheten som hade förklarats förverkad.⁴¹ Den bakomliggande tanken var att den senare domstol som hade att hantera ett eventuellt undanröjande inte skulle vara i ett sämre läge, sett till förutsättningarna att förverka villkorligt medgiven frihet, än den domstol som dömde ut skyddstillsynen med kontraktsvård. Det låter sig utan tvekan sägas att förslaget – mot bakgrund av den ovan åskådliggjorda problematiken – hade bärkraft. Straffsystemkommittén ansåg att den rådande ordningen inte var rimlig och att rätten alltså borde ges en möjlighet att i undanröjandesituationen förklara villkorlig frihet förverkad.⁴² Det lämnade förslaget, som även tog hänsyn till att förhållandet skulle stå klart även för den dömde,⁴³ kom dock inte att leda till lagstiftning.

3. AVSLUTANDE SYNPUNKTER

I påföljdssystemet finns en presumtion för förverkande av villkorligt medgiven frihet vid ny relevant brottslighet. Betänkande av senare datum lämnar som förslag att presumtionen för att hela reststraffet ska förverkas vid återfall i brott ska förtydligas.⁴⁴ Det ligger väl i linje med rådande straffrättspolitiska diskussion, som till stor del är inriktad på skärpta straffrättsliga reaktioner. För påföljdssystemets trovärdighet och legitimitet är det av betydelse att lagtekniska problem utmönstras. Otypligheter i en lagstiftning som den i artikeln belysta kan typiskt sett vara ägnad att, i vart fall i någon mån, minska tilltron till påföljdssystemet.⁴⁵ Problematiken är tydligt definierad och känd sedan länge, och någon form av lagändring, för en bättre ordning, förefaller inte som särskilt svår att genomföra. Ett lagstiftningsförslag om det har också förekommit. En förändring som undanröjer åtskillnader vad gäller förverkande av reststraff mellan å ena sidan dom på fängelse och å andra sidan skyddstillsyn med kontraktsvård skulle också gagna principen om rättslig likabehandling, vilket är en bland andra principer som betonas i påföljdsbestämningen. Det bör avslutningsvis påpekas, om än att det rör sig om ett än större undantagsfall att rätten har anledning att döma till skyddstillsyn med föreskrift om samhällstjänst när förverkande av villkorlig frihet är aktuellt, att den anförda problematiken är rådande även i den situationen.⁴⁶ Förhållandet att det rör sig om undantagssituationer bör dock inte få skymma behovet av en översyn från lagstiftarens sida. Inte minst mot bakgrund av lagstiftningstakt och inriktning på straffrättspolitisk diskussion, framstår det som egendomligt att låta saken (ytterligare) bero.

⁴¹ SOU 1995:91, del I, s. 63.

⁴² A. bet., s. 314 f.

⁴³ A. bet., del II, s. 256 f.

⁴⁴ SOU 2024:48, Volym I, s. 33.

⁴⁵ Martin Borgeke och Mikael Forsgren, a.a., s. 151.

⁴⁶ Jfr 28 kap. 2 a § andra stycket brottsbalken.

